

УДК: 378.124+377.112.4+371.13+81`253+811.581

Попова О. В.

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

ЗМІСТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

DOI: 10.14308/ite000589

Сучасний контекст Україно-Китайських відносин передбачає високі вимоги до фахівця-китаїста. Стрімкий розвиток світових галузей науки і техніки та відповідне трансформування професійного формату діяльності перекладача китайської мови зумовлюють виникнення проблеми адаптації змісту робочих програм з нормативних і вибіркового дисциплін спеціальності «Філологія. Переклад (китайська мова)», виробничої практики, професіограми на базі компетенцій, що викликає незгодженість з традиційними методиками підготовки майбутніх фахівців цієї галузі, саме тому метою запропонованої роботи є окреслення однієї з новітніх експериментальних методик професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в сучасних освітніх умовах. Особлива увага приділяється ролі інформаційно-комунікаційних технологій в ініційованій підготовці.

У роботі детерміновано етапи експериментальної підготовки (когнітивно-збагачувальний, операційно-репродуктивний, креативно-продуктивний, оцінно-рефлексивний); специфіковано цілісну методику (системи вправ, форми, методи навчання; професійно спрямовані заходи; їх кореляція з педагогічними умовами навчання тощо) підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців у сучасному контексті професійної діяльності.

Усі педагогічні умови впроваджувалися інтегративним засобом на кожному етапі експериментальної підготовки, що сприяло формуванню компетенцій майбутніх перекладачів-східнознавців (мовної, комунікативно-мовленнєвої, перекладацько-дискурсивної, лінгвосоціокультурної, специфічно-технологічної) – сукупності професійно спрямованих знань, умінь і навичок, що є складовими загальної перекладацької компетентності, яку набули студенти.

Перспективним вважаємо подальше удосконалення методики навчання майбутніх перекладачів-полілінгвів державної та іноземних мов в аспекті специфіки синхронного перекладу.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, професійно-мовленнєва підготовка майбутніх перекладачів китайської мови, експериментальна підготовка, спецкурс.*

Актуальність дослідження. Сучасний контекст Україно-Китайських відносин передбачає високі вимоги до фахівця-китаїста. Стрімкий розвиток світових галузей науки і техніки та відповідне трансформування професійного формату діяльності перекладача китайської мови зумовлюють виникнення проблеми адаптації змісту робочих програм з нормативних і вибіркового дисциплін спеціальності «Філологія. Переклад (китайська мова)», виробничої практики, професіограми на базі компетенцій, що викликає незгодженість з традиційними методиками підготовки майбутніх фахівців цієї галузі, саме тому метою запропонованої роботи є окреслення однієї з новітніх експериментальних методик професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови в

сучасних освітніх умовах. Реалізації поставленої мети сприяє розв'язання таких **завдань**: 1) детермінувати етапи означеної підготовки; 2) розробити цілісну методику (систем вправ, форм, методів навчання; професійно спрямованих заходів; їх кореляція з педагогічними умовами навчання тощо) підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців у сучасному контексті професійної діяльності.

Особлива увага приділяється застосуванню ІКТ в процесі оволодіння майбутніми перекладачами китайської мови специфічно-технологічною компетенцією, оскільки ХХІ століття характеризується активним інформаційним супроводом всіх без винятку сфер життєдіяльності суспільства, зокрема виробничого простору перекладача, який працює з різномовною інформацією та знаковими системами як головним ресурсом професійної діяльності. Зауважимо також про значущість ІКТ як засобу навчання, що гарантує формування в майбутніх фахівців перекладу інформаційної культури та обізнаності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах педагогічного експерименту під інформаційно-комунікаційними технологіями розуміємо науково обґрунтований фундамент (тобто сукупність методів, засобів, прийомів та алгоритмів) збирання, обробки, зберігання, трансформування та репрезентації інформації рідною та іноземною мовами.

Погоджуємося з концепціями провідних науковців (В. Бикова, М. Жалдака, І. Зязюна, І. Козловської, В. Кухаренка, І. Левіна, Н. Ничкало, В. Пінькас, О. Романовського, В. Сидоренка, С. Сисоевої, І. Теплицького та ін.) стосовно своєчасності та необхідності впровадження ІКТ в систему професійної підготовки фахівців.

Крім розповсюджених засобів ІКТ та універсальних офісних програм, що використовуються в системі освіти (персональний комп'ютер, текстові процесори, електронні таблиці, програми підготовки мультимедійних презентацій, системи управління базами даних, органайзери, графічні пакети та ін.), актуальною, зручною та доступною наразі виступає глобальна телекомунікаційна мережа Інтернет. Майбутні перекладачі китайської мови отримують миттєвий доступ не тільки до електронних бібліотек, але й до тлумачних, енциклопедичних, словникових та інших джерел, необхідних на професійному терені. Такі допоміжні засоби комунікації, як-от: електронна пошта, програмне забезпечення Skype, прикладні програми для обміну повідомленнями та голосовими викликами WeChat та Viber, соціальні мережі «ВКонтакте», «Facebook» та ін. дозволяють студентам і викладачам спілкуватися, обмінюватись інформацією в період перебування закордоном та на батьківщині.

Відзначимо, що набуття майбутніми перекладачами-східнознавцями знань, умінь і навичок використання ІКТ відбувалося в позааудиторний час. Означений комплекс знань, умінь і навичок маніфестується в пошуково-інструментальний показник специфічно-технологічної компетенції. Деталізуємо її.

Майбутній перекладач китайської мови *обізнаний* з різновидами (класифікацією), структурою та функціями довідково-лексикографічних / інформаційних джерел, принципами функціонування сучасних систем автоматичного / машинного перекладів (Machine Translation, MT) та комп'ютеризованого (Computer Assisted Translation, CAT), програмами автоматизованого перекладу (PROMT, Pragma, Language Master, Trados, WordFast, Google Translate та ін.), електронних одномовних та багатомовних словників (Контекст 3.51, АБВУД Lingvo, Яндекс. Перевод та ін.); *вміє* самостійно знаходити необхідну інформацію в енциклопедичній, спеціальній літературі, словникових джерелах різних типів (тезаурусах, спеціальних, ідіоматичних, тлумачних, етимологічних, частотних, орфографічних та орфоепічних, одно- та двомовних; словниках синонімів, антонімів, омонімів, іноземних слів, словниках скорочень, словниках імен власних, словниках рим тощо), трансформувати її засобами іншої мови під час вирішення певних перекладацьких завдань з використанням інформаційних технологій, допоміжних (крім комп'ютера) технічних приладів з урахуванням конкордансу та зберігати тексти перекладів у відповідному форматі у межах чотирьох робочих мов (китайської, англійської, української, російської), користуватися програмами текстового редагування перекладів (програмами з

перевірки правопису, граматики, управління термінологією – FileMaker, LogiTerm, MultiTerm, Termex, TermStar та ін.). Студент оперативно і вправно орієнтується та діє в професійно-спрямованій ситуації; виявляє самостійність і креативність в ухваленні перекладацьких рішень.

Актуалізація ІКТ-обізнаності майбутніх фахівців перекладу простежується на всіх етапах їхньої професійно-мовленнєвої підготовки більшою чи меншою мірою залежно від цільового змісту завдань та вправ у форматі оволодіння студентами загальною перекладацькою компетентністю. Розглянемо контентне навантаження репрезентованої підготовки.

Започатковане експериментальне навчання відбувається в площині різновекторної перекладацької діяльності фахівця перекладу початку ХХІ сторіччя. Специфікуємо зміст навчального процесу та механізм трансформування знань студентів у систему професійно значущих компетенцій за етапами.

На першому – *когнітивно-збагачувальному* – етапі реалізація першої педагогічної умови – наявність позитивної мотивації студентів до перекладацької діяльності в царині китайської мови – здійснювалася під час викладання розробленого спецкурсу «Фундаментальні засади перекладознавства та професійної підготовки майбутніх перекладачів», який мав за мету розвиток вмінь та навичок майбутніх перекладачів-полілінгвів здійснювати всі види перекладу з урахуванням функціонально-стильової спрямованості тексту оригіналу, декодувати імпліцитний зміст лінгвістичних й екстралінгвістичних засобів оформлення тексту. Основними завданнями спецкурсу виступили: усвідомлення майбутніми перекладачами китайської мови сутності перекладацької діяльності з різних ракурсів, як-от: - типологізації видів перекладу (художній переклад та інформативний (спеціальний) переклад та ін.); - психологічних особливостей здійснення перекладу; - морально-етичних норм професії і законів професійної поведінки перекладача / тлумача; - професійних вимог до фахівця перекладу та умов реалізації перекладацької діяльності тощо; ознайомлення студентів з освітньо-нормативною базою реалізації професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської та англійської мов за освітніми рівнями «бакалавр» і «магістр»; аналіз змістових компонентів усіх видів виробничої практики та самостійної роботи студентів в системі означеної підготовки.

Зазначимо, що лекційний матеріал викладався проблемним методом, що передбачало активну участь студентів та стимулювання аналітико-мисленнєвої діяльності на заняттях. Під час репрезентації лекційного матеріалу основна увага приділялася усвідомленню майбутніми перекладачами-східновцями психолінгвістичних характеристик писемно-писемного, усно-усного (послідовного та синхронного), писемно-усного (перекладу з аркуша), усно-писемного (відтворення у письмовій формі відео- та аудіо-текстів) видів перекладу та режимів їх виконання в мовних парах: «китайська ↔ українська», «китайська ↔ російська», «англійська ↔ українська», «англійська ↔ російська», «китайська ↔ англійська»; ознайомленню студентів із сутністю сучасних методів та засобів комп'ютерного перекладу і редагування текстів. Виклад матеріалу у формі проблемних запитань сприяв усвідомленню майбутніми фахівцями перекладу уявлення про багатоаспектність перекладацької діяльності та крос-культурної комунікації та створенню передумов для формування у студентів перекладацької компетентності.

Перший блок лекцій «Сутність і характеристики перекладацької діяльності» складався з трьох лекцій: «Типологізація видів перекладу», «Морально-етичні норми професії і закони професійної поведінки перекладача» та «Умови реалізації перекладацької діяльності».

Вступна лекція носила характер пленарного засідання (лекція-пленарне засідання) і була присвячена висвітленню сутності і характеристики перекладацької діяльності через культурологічний, контекстний і компетентнісний підходи як методологічні засади

формування означеної компетентності. У ході лекції обговорювалися критерії типологізації перекладу. Особливу увагу студентів привертала різновиди машинного перекладу із залученням / незалученням людини-перекладача та сучасні методи комп'ютеризованого перекладу.

Доцільним продовженням лекційного матеріалу виступила креативна самостійна робота з написання китайською, англійською, українською та російською мовами творчості на тему «Полікультурне середовище в сучасному розумінні» за допомогою опрацювання енциклопедично-тлумачних та Інтернет-джерел з подальшою його презентацією. Одногрупниками було запропоновано поставити запитання доповідачу стосовно змісту понять «перекладач-східнознавець», «полікультурний простір», «полікультурне середовище», «крос-культурна комунікація» та ін. Дослідження означених понять надавало можливість майбутнім перекладачам китайської мови оволодіти на теоретичному рівні основними терміносистемами, категоріями з питань діяльності фахівців перекладу і зокрема, під час реалізації всіх видів перекладу. Зазначимо, що така робота сприяла більш глибокому засвоєнню студентами знань й усвідомленню ними значущості порушених питань.

Крім цього, майбутнім фахівцям перекладу було запропоновано написання китайською, англійською, українською, російською мовами (за вибором) функціонального / хронологічного резюме і / або закритого листа роботодавцю із зазначенням їхніх досягнень, академічного та професійного досвіду, здатностей, здібностей і т. ін. Значною мірою така робота провіщала розвиток умінь студентів чітко висловлювати свої думки із дотриманням композиційних стандартів документа та його лексико-граматичного оформлення, навичок аналітичного та самокритичного мислення, визначала ставлення до майбутньої професійної перекладацької діяльності.

Наступна лекція (лекція-діа-полілог) була присвячена ознайомленню майбутніх перекладачів китайської мови з морально-етичними нормами професії і законами професійної поведінки перекладача. Студенти обговорювали основні правила перекладацької етики, моральні принципи усної крос-культурної комунікації, професійні вимоги до здійснення письмового перекладу. Зміст лекційного матеріалу передбачав усвідомлення майбутніми перекладачами-східнознавцями значущості формування професійної культури на державному та міжнародному рівнях. Формат лекції уможливив активізацію уваги студентів до порушених проблем, стимулювання когнітивного слухання повідомлень одногрупників та розвитку міжкультурно-креативного етично-коректного мислення в межах виконання певного перекладацького завдання.

У ході лекційного заняття «Умови реалізації перекладацької діяльності» розглядалися стадії процесу реалізації письмового перекладу із зазначенням труднощів, що виникають під час роботи з китайським текстом, а саме механізмами смислового розпізнання ієрогліфів, конвертування графічних символів і начертання ієрогліфів. Неабиякий інтерес викликали у студентів процесуальна структура послідовного перекладу й основні типи ведення перекладацького скоропису. Студенти ознайомилися із специфікою роботи перекладача-синхроніста та алгоритмом його дій у мовних модулях: переклад з рідної (української / російської) мови китайською мовою, переклад з китайської мови рідною (українською / російською) мовою та переклад у межах двох іноземних мов (китайської ↔ англійської). Лекція носила характер прес-конференції, на якій по чергову виступали студенти-«досвідчені перекладачі» із заздалегідь підготовленою доповіддю та відповідали на запитання «журналістів» стосовно зазначених професійних питань.

Логічним продовженням лекції виступив семінар-практикум, який проходив у вигляді колоквиуму. Готуючись до семінару-практикуму, майбутні перекладачі-східнознавці досліджували більш детально процесуальні питання здійснення усного і письмового перекладу та інсценували професійно спрямовані ситуації. На занятті студенти конструктивно вирішували професійні питання, вислуховували думки одногрупників,

надавали рекомендації щодо оптимізації процесів перекладу та аналізували підготовлені сценки.

У ході розгляду тем («Освітньо-нормативні стандарти філологічної освіти в Україні», «Функціонально-стильова спрямованість змісту навчання», «Питома вага виробничо-практичної підготовки студентів – майбутніх перекладачів китайської мови») другого блоку («Специфіка підготовки майбутніх перекладачів китайської мови на філологічних факультетах») студенти знайомилися з нормативно-практичними аспектами професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів-східнознавців в умовах університетської освіти України.

Отже, під час опанування теми «Освітньо-нормативні стандарти філологічної освіти в Україні» студенти розглядали поняття «філологічна освіта» крізь призму професійної підготовки майбутніх перекладачів китайської мови; знайомилися з нормативною освітньою базою, а саме: Законом України «Про вищу освіту», освітньо-професійною програмою спеціальності, освітньо-кваліфікаційною характеристикою випускника вищого навчального закладу, навчальним планом, робочими програмами нормативних навчальних дисциплін тощо. Лекція проводилася у формі наради Департаменту вищої освіти щодо нормативного та навчально-методичного забезпечення спеціальності «Філологія. Переклад (китайська мова)», в процесі якої студенти спровокували жваву дискусію щодо проблемного питання: «Зміст сучасної професійної підготовки майбутніх перекладачів китайської мови – професіограма перекладача-східнознавця». Одні студенти наполягали на тому, що якість досліджуваної підготовки погіршується, якщо нормативною освітньою базою не враховуються особливості мовного середовища міста, де здійснюється навчання; інші наголошували на важливості, крім філологічної компоненти, виховання в студентів толерантного ставлення до представників інших культур, вивчення культурної спадщини учасників крос-культурної комунікації у національному й міжнародному дипломатичному форматах.

Підвищений інтерес у студентів викликала лекція-конференція-практикум «Функціонально-стильова спрямованість змісту навчання», оскільки вони раніше не замислювалися над тим, що перекладацька діяльність має багато спільних рис із дискурсом, що реалізується в різноманітних сферах життєдіяльності людини; хоча під час обговорення вони згадували про адресата й адресанта, лінгвістичний та екстралінгвістичний рівень репрезентації перекладацької діяльності. Студенти ознайомилися із специфікою здійснення науково-технічного, художнього перекладу, перекладу офіційно-ділових паперів, публіцистичних текстів, наукової прози та текстів суспільно-побутової спрямованості. Цікавими виявилися виступи студентів як кваліфікованих лінгвістів-перекладачів науково-технічної літератури і некваліфікованих перекладачів-інженерів. Напередодні студенти отримали завдання скласти професійні вимоги до перекладача означеної галузі, підібрати китайськомовні та англкомовні науково-технічні тексти та перекласти їх українською і / або російською мовами. Відзначимо, що на занятті дівчата продемонстрували обізнаність у технічній сфері, в межах якої здійснювався переклад. Роль некваліфікованих перекладачів-інженерів блискуче виконали хлопці. Аудиторії було запропоновано виявити, до яких груп перекладачів належали доповідачі, та аргументувати свій вибір.

Перекладацько-мовленнєві тренінги слугували продовженням теми попередньої лекції та сприяли розширенню дискурсивної обізнаності студентів. Перший тренінг був присвячений практичним основам письмового перекладу науково-технічної, художньої літератури, перекладу офіційно-ділових паперів, публіцистичних текстів, наукової прози, текстів суспільно-побутової спрямованості; другий тренінг – усної реалізації означених дискурсів. Окремо вирішувалися питання виникнення різнорівневих труднощів перекладу, засоби їх подолання, лінгвістичний та екстралінгвістичний аспекти реалізації дискурсів, класифікації помилок, методика їх редагування тощо.

Упровадження другої педагогічної умови (інтерація дисциплін гуманітарного, мовознавчого циклів та фахових методик у процесі формування перекладацької компетентності у майбутніх перекладачів китайської мови) було зумовлено недостатністю часу, відведеного на спецкурс, для всебічного розгляду питань у галузі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови.

З огляду на зазначене, було проведено відповідну роботу з педагогами, які викладають ці дисципліни. Співпраця-взаємодія з викладачами сприяла більш глибокому усвідомленню студентами сутності перекладацької діяльності фахівця-синолога.

Під час викладання навчальної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» було проведено рольову гру «Уперед у минуле». Завдання гри полягало в тому, щоб обіграти зустріч видатних учених Китаю періодів правління різних династій (Шан і Чжоу, Цуньцю та Чжаньго, Хань, Вей, Цзінь, Суй і Тан, Сун і Мінь та Цін) для з'ясування їхнього ставлення до змісту навчально-методичного забезпечення професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови, філософських детермінант підготовки, морально-етичних аспектів перекладача-східнознавця, компонентів фонових знань фахівця перекладу. Між студентами було розподілено ролі видатних філософів-педагогів, як-от: Конфуцій, Лао-цзи, Чжоу-і, Сюнь-цзи, Хань Фей-цзи, Дун Чжуншу, Чжу Сі, Є Ши, Вань Шоужень, Ван Фучжи та інші. Запропонована гра захопила студентів, незважаючи на те, що вони приділили значну увагу підготовці історичного матеріалу та витратили багато часу на самостійну пошукову роботу. Проте заняття дало можливість студентам усвідомити, що менталітет представника китайської нації підпорядкований благодію (відповідно до конфуціанства) – етично-моральному вихованню, в центрі якого перебувають «людинолюбство», «підпорядкування старшому поколінню»; та пізнати головні постулати провідних філософських теорій (конфуціанства, моїзму, даосизму).

У розділі «Культура і традиції країн, мова яких вивчається» в межах «Лінгвокраїнознавства» було організовано для студентів та викладачів серію тренінгів з арт-терапії з використанням полінаціональних елементів різних видів китайсько-українського та англійсько-українського мистецтва – музичного, художньо-графічного, спортивно-хореографічного тощо. Метою арт-терапії було занурення майбутніх фахівців перекладу до автентичної атмосфери етно-культури із усвідомленням її унікальності й значущості в системі культурно-традиційних цінностей носіїв мови.

Музикальний жанр передбачав навчання студентів гри на традиційному китайському музикальному інструменті – гуджені та «сеанс караоке китайської / англійської / української / російські пісні». У ході тренінгу одні студенти обирали пісні та співали їх, інші – виконували ролі гостей закладу й перекладачів. Отже, «перекладачі» надавали анований переклад змісту пісень «гостям», які не володіли іноземною мовою. Усі студенти виконували свої ролі з ентузіазмом та підспівували «артистам». Результатом сеансу був загальний позитивний настрій. Наприкінці було запропоновано обрати пісню, що їм сподобалася більш всього, та заспівати разом.

Художньо-графічний блок включав традиційні «китайсько-українські малювання», тобто студенти залучалися до національних особливостей створення малюнку. Майбутні перекладачі китайської мови проводили демонстраційні покази і майстер-класи з ієрогліфіки (написання власних імен, прізвищ із застосуванням традиційних китайських пензлів та спеціального паперу) для китайських викладачів і волонтерів, проте представники китайської культури розмальовували українські писанки. Відзначимо, що весь процес коментувався творцями та перекладався майбутніми тлумачами мовою перекладу (англійською, російською, китайською, українською) для «гостей заходу».

Процес навчання у-шу як один з аспектів спортивно-хореографічної діяльності захоплював студентів, які в традиційних китайських костюмах постигали таїнство вишуканої гімнастики. Не менш цікаві «вистави» репрезентували китайські волонтери в українських вишиванках. Подібні тренінги зміцнили дружбу української та китайської молоді та допомогли зрозуміти потаємний смисл істинної культури зсередини.

Взаємодія з дисципліною «Актуальні напрями сучасного перекладознавства» передбачала набуття студентами знань, умінь і навичок написання есе, тез, статей, доповідей, рефератів з проблем перекладу в межах неспоріднених мов. Отже, студенти самостійно обирали актуальні теми дослідження, розробляли їх зміст згідно з композиційно-структурними стандартами відповідних жанрів під керівництвом викладачів (або у співавторстві), готувалися до виступу. Практична реалізація студентських здобутків здійснювалася під час проведення Міжнародних науково-практичних конференцій «Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі» у формі доповідей з використанням ІКТ). Зауважимо, студенти у співавторстві з викладачами публікували тези і статті у збірниках наукових праць. Серед цікавих робіт можна виокремити такі: “Lexical problems of the Russian – Chinese translation”, “Translation problems of the Chinese phonetic loanwords”, “Особливості перекладу іменників в граматиці російської та китайської мов”, “Морфологічні труднощі перекладу китайської мови”, “Особливості перекладу дієслів з китайської мови українською”, “Имена собственные в китайском языке в сравнении с английским”, “Фонетичні опозиції китайської мови: засади транскрибування китайської лексики українською мовою”, “Еволюція написання китайських ієрогліфів” тощо. Студенти продемонстрували універсальну полілінгвістичну обізнаність, що спостерігається за назвами тем. Знання з цього предмету та практичні навички науково-дослідницької діяльності застосовувалися надалі під час написання курсової роботи з порівняльної типології української та іноземних (китайської, англійської) мов, оскільки знання з питань контрастивної лінгвістики сприяє закладанню міцного фундаменту для організації та проведенню пошукової роботи в галузі перекладознавства.

Під час викладання дисципліни «Соціологія» завданням викладачів було формування у студентів обізнаності з питань соціальної реальності представників рідної та іноземних культур у всій її багатоманітності, тобто соціального співжиття людей, особливостей їхньої поведінки залежно від етнічних цінностей і норм, оскільки майбутні перекладачі-східнознавці повинні орієнтуватися в соціальних системах, інститутах, організаціях, групах, в межах країн, мови яких вивчаються, і світовому форматі. При цьому, вони мають оволодіти навичками безконфліктного існування в соціумі й вміннями запобігати дезінтеграцію як у власному житті, так і в професії під час реалізації крос-культурної комунікації.

З метою закріплення набутих знань студентів залучали до участі у VI Міжнародному фестивалі мов та культур «Colours of the world», який об'єднав представників таких країн, як-от: України, Німеччини, Китаю, Афганістану, Румунії, Болгарії та Туреччини.

Відтак, проведення першого – когнітивно-збагачувального – етапу експериментальної роботи з майбутніми перекладачами китайської мови було спрямовано переважно на формування в них формування теоретико-методичної та фахової бази майбутніх перекладачів-полілінгвів як фундаментальних передумов ефективної професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови через забезпечення позитивної мотивації студентів на здійснення перекладацької діяльності.

На другому *операційно-репродуктивному етапі*, в ході якого здійснювалося набуття майбутніми перекладачами китайської мови необхідних лінгвістичних й екстралінгвістичних знань та прикладних умінь і навичок перекладацької діяльності на репродуктивному рівні, найбільш проявилася третя умова «занурення студентів в активну самостійну професійно-перекладацьку діяльність з китайсько-мовними текстами та іншомовними мовцями» під час викладання лекційних занять блоку «Самостійна робота в системі професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови у ВНЗ» спецкурсу.

Зважаючи на те, що студенти вже були обізнані з основними видами самостійної роботи, що пропонувалися в межах професійної підготовки, лекційний матеріал спецкурсу сприймався майбутніми перекладачами китайської мови більш усвідомлено, ніж на

попередньому етапі. Основна увага під час викладання зазначеного спецкурсу приділялася проблемі адекватного розуміння студентами сутності й значущості самостійної роботи в процесі опанування професією перекладача; тренуванню студентів у виконанні самостійної роботи різних категорій та видів задля забезпечення цілісності, всебічності та різносторонності їх професійно-мовленнєвої підготовки.

Під час викладання лекції «Сутність педагогічного феномена «самостійна робота студента»» евристичним методом було з'ясовано етимологічні корні досліджуваного поняття через аналіз дефініцій-першоджерел. Студенти аналізували підходи учених до визначення поняття і нормативні джерела в галузі освіти, після чого дійшли висновку, що самостійна робота майбутнього перекладача-синолога – це продуктивно-аналітична діяльність студента в контексті спеціальності, зміст і форми якої науково-педагогічний працівник планує, але студент її виконує під методичним керівництвом і контролем педагога; на просунутому етапі самостійна діяльність може плануватися, виконуватися та контролюватися з боку самого студента з мінімальним залученням фахівця-наставника, або без нього.

Актуалізація знань щодо значення і ролі самостійної роботи у навчально-виховному процесі вишу здійснювалася в процесі її практичної реалізації. На семінарському занятті було продемонстровано результати креативної самостійної роботи майбутніх перекладачів-полігвітів у вигляді презентації реферованого перекладу текстів різної жанрово-стильової спрямованості в межах китайської, англійської, української та російської мов. Було створено експертна комісія із фахівців різних галузей (інженер-технік, лінгвіст-поліглот, журналіст, літературознавець, культуролог, менеджер персоналу, дипломат-міжнародник), завданнями якої було відібрати найкращі презентації за такими критеріями: вміння здійснювати смислову компресію змісту оригінального тексту, коректність лексико-граматичного оформлення вторинного тексту, логічність викладання матеріалу, навички репрезентації скороченого тексту перекладу, комунікативно-етичні навички професійної поведінки перекладача-синолога. За «легендою» заняття, номінанти були нагороджені путівкою до КНР / Великої Британії / США для проходження стажування як перекладача певної галузі. Як позитив, майбутні перекладачі китайської мови відчули на себе професійну атмосферу та усвідомили рольовий механізм суб'єктів й об'єктів перекладацької діяльності.

Наступні дві лекції спецкурсу було присвячено набуттю знань студентами щодо класифікаційних ознак самостійної роботи та ролі читання, письма й аудіювання під час створення вторинного (трансформованого) тексту. Увага студентів акцентувалася, крім вищезазначених типів, на реконструктивно-варіабельному типі самостійної роботи, який передбачав комбінування копіювання та варіативного вибору студентом способів діяльності, прийомів, конкретно-ситуативних дій, функціонального відтворення здобутих знань у навчально-пізнавальний контекст.

Для систематизації й узагальнення здобутих під час лекційних занять знань студентам було запропоновано розробити рекомендації із планування та змісту самостійної роботи для студентів – майбутніх перекладачів китайської мови в умовах полікультурного простору в межах кожного видів перекладу: усного, письмового та комбінованого. Розгляд рекомендацій відбувався на семінарському занятті у формі консиліуму «провідних перекладачів-практиків», де кожен студент висловлював свою думку стосовно порушеної проблеми, аргументував її та пропонував альтернативні шляхи досягнення успішності у професійно-мовленнєвій підготовці майбутніх фахівців перекладу засобами самостійної роботи / діяльності студентів. Наприкінці заняття було узгоджено універсальні рекомендації з поаспектної організації та змісту самостійної роботи студентів-полілінгвітів, якими студенти користувалися на наступних етапах експериментального навчання. Серед ідей було виокремлено оригінальні й сучасно-зумовлені. Розглянемо їх.

Архікомпонентом змісту студентами було визначено складання словника-госарію з кожної галузі (терміни, словосполучення, фразеологізми, ідіоматичні вирази, прислів'я,

приказки, крилаті фрази тощо) іноземною мовою з їх відтворенням українською та російською мовами та наданням синонімів / антонімів (у разі їх наявності). Запам'ятанням словника, на думку студентів, сприяє використання зафіксованих слів у власно створених міні-ситуаціях та текстах. Майбутні перекладачі китайської мови не залишили без уваги допоміжний засіб реалізації усного перекладу – скоропис. Цікавим виявилися авторські пропозиції знакової системи та їх декодування. Студентами було обрано роботу із скриптами аудіо- й відеотекстів як підготовку до послідовного перекладу. Майбутні перекладачі-сінологи підтримали точку зору викладача стосовно необхідності додаткового тренування в декодуванні семантики інтонаційного оформлення іншомовного і рідного мовлення в залежності від статі та соціального статусу співрозмовників, емоційного настрою комунікантів, ступеня чистоти звучання повідомлення (шуми, перешкоди, розрив зв'язку тощо). Фонові знання та вміння користуватися сучасними ІКТ було визначено студентами як невід'ємні складові успішності перекладацької діяльності та обговорено можливі засоби їх набуття в ході самостійної роботи.

Проте відзначимо, що розробка рекомендацій викликала певні ускладнення у студентів, вони зверталися за допомогою до викладачів теорії і практики перекладу та інших дисциплін задля отримання більш цілісного уявлення про сутність самостійної роботи, яка об'єднує різні та фахом сфери і гарантує комплексну актуалізацію знань, умінь і навичок студентів, здобутих в процесі їх (дисциплін) опанування.

Відтак, упровадження педагогічної умови «занурення студентів в активну самостійну професійно-перекладацьку діяльність з китайсько-мовними текстами та іншомовними мовцями» сприяло формуванню показників як мотиваційного, так і міжгалузево-дослідницького, полілінгвістично-мовленнєвого й конструктивно-репродуктивного компонентів структури перекладацької компетентності майбутніх фахівців-східнознавців.

Як уже було зазначено в попередніх підрозділах, виокремлені педагогічні умови взаємодіють на кожному етапі, доповнюють одна одну та актуалізуються за різним ступенем повноти.

Практичну підготовку перед виконанням перекладацьких аналітичних вправ (передперекладацький етап) уможливила інтеракція дисциплін «Перша іноземна мова», «Друга іноземна мова» і «Теорія і практика перекладу».

Отже, під час практичних занять з першої (китайська / англійська) і другої (англійська / китайська) іноземних мов студенти шліфували лінгвістичні й комунікативні уміння і навички задля успішного здійснення подальшої професійно-зорієнтованої діяльності.

Фонологічний рівень удосконалювався комплексною вправою, в ході якої студенти читали іншомовні тексти, крім визначення функціонально-стильової спрямованості тексту, аналізували стандартне інтонаційне оформлення речень запропонованого дискурсу (тембр, гучність, діапазон звучання, швидкість, паузація, специфіка акцентуації, ритм, термінальні тони, шкала; паралінгвістичні характеристики); знаходили в тексті китайські ієрогліфи / англійські слова, що містили звуки, які викликають безліч труднощів в українських студентів під час їх вимовляння, аргументували свою відповідь; досліджували кількісний і якісний склад виокремлених ієрогліфів / слів, послідовність звуків-компонентів у кожному типі складу; коментували тип і структуру складів; обговорювалися фонетичні явища (асиміляція, акомодация, редукція, елізія, озвончення / оглушення приголосних тощо); репрезентували фонетично коректне читання тексту за правилами фонетичного оформлення запропонованого дискурсу. Означена вправа сприяла полегшенню виконання перекладу з аркушу на наступній стадії експериментального навчання.

Наступна вправа була спрямована на активізацію умінь і навичок студентів комбінувати різні види мовленнєвої діяльності – читання і говоріння (монологічне мовлення). Прочитавши іншомовний текст, майбутні перекладачі-полілінгвісти створювали

розгорнутий вторинний текст-переказ і висловлювали своє відношення до прочитаної інформації мовою тексту оригіналу з аргументацією відповідей. Така вправа готувала студентів до виконання реферованого перекладу текстів із різною жанрово-стильовою домінантою.

За мету третього комплексу вправ було визначено навчання майбутніх перекладачів вдало справлятися з роботою над аудіюванням, наближеним до природного професійного середовища, та говорінням (підготовленим і непідготовленим).

Вправа 1. Мета: залучення майбутніх фахівців перекладу до пошуково-технологічної діяльності в межах оволодіння підготовленим монологічним мовленням.

Завдання: Підготуйтеся до презентації нового приладу (гаджету) китайською / англійською мовою із зазначенням його функцій, переваг перед попередньою моделлю, інструкції із застосування і т. ін.

Презентації студентів оцінювалися за такими критеріями: уміння орієнтуватися в сучасних технологіях; пошуково-дослідницькі навички; уміння логічно та лінгвістично коректно висловлювати інформацію згідно із завданою тематикою; риторичні вміння; інформаційно-технологічні навички. Перевага віддалася презентаціям у супроводі мультимедійних технологій.

Наступна вправа передбачала розвиток підготовленого діалогічного мовлення в театральній-показовому контексті.

Вправа 2. Мета: тренування підготовленого драматизованого діалогічного мовлення.

Завдання: Драматизуйте з партнером уривок з китайською / англійською художнього твору за вашим вибором. Доповніть діалог паралінгвістичними засобами (відповідними жестами, мімікою, рухами тіла тощо).

Позитивно оцінювалися вміння ведення діалогу за всіма фазами (вступ, розкриття теми, завершення), креативний підхід до реалізації завдання, ораторські вміння, театральна майстерність, вміння підбирати адекватні невербальні засоби для збагачення власних реплік та покращення сприйняття інформації співрозмовником.

Комплексні вправи, що продовжили цикл, носили перцептивно-продуктивний характер.

Вправа 3. Мета: формування умінь і навичок адекватно сприймати на слух різногалузеву інформацію з подальшим суб'єктивно-зумовленим відтворенням змісту.

Завдання: Уявіть собі, що ви знаходитесь на науковій конференції. Прослухайте аудіозапис (китаємовний / англомовний діалог / полілог між делегатами конференції) стосовно актуальних питань галузі.

А. Визначте головну думку, основні ідеї, загальний зміст діалогу / полілогу.

Б. Виявіть комунікативний намір інтерлокуторів.

В. Продовжіть діалог з учасником конференції (одногорупником) мовою автентичного тексту відповідно до комунікативно-етичних норм дискурсу.

У ході виконання цієї вправи майбутні фахівці перекладу відчували професійну атмосферу та із задоволенням впоралися із завданням. Коректність визначення загального змісту аудіодіалогу та декодування комунікативного наміру інтерлокуторів сприяли конструктивному продовженню діалогу.

Вправа 4. Мета: формування умінь і навичок адекватно сприймати на слух різногалузеву інформацію, що містить природні перешкоди (шум, розрив зв'язку, гучна розмова сторонніх людей, перебивання тощо), з подальшим прогнозуванням розгортання дискурсу.

Завдання: Прослухайте телефонну розмову (з перешкодами) у репрезентації носіїв китайської / англійської мови.

А. Уявіть деталі розмови.

Б. Виявіть комунікативний намір інтерлокуторів.

В. Обсудіть з партнером (одногорупником) мовою автентичного тексту подальшу стратегію співпраці з іноземними колегами.

Результати виконання вправи були доволі позитивні. Майбутні перекладачі з ентузіазмом інтерпретували пошкоджену телефонну розмову та тлумачили комунікативний намір інтерлокуторів. Цікавими були стратегічні та тактичні версії подальшої кооперації партнерів.

Після циклів мовно-мовленнєвих вправ студенти взяли участь у діловій грі «Точка напруження», в якій викладачем пропонувалося вирішувати конкретні ситуації, максимально наближені до професійної діяльності перекладача і спрямовані на формування вмінь вирішення різноманітних конфліктів. Метою гри було відпрацювання умінь студентів щодо моніторингу конфліктної ситуації, а саме: ефективно взаємодіяти з клієнтами, працедавцями і колегами; орієнтуватися в конфліктних ситуаціях і коректно їх урегулювати; застосовувати технології трансформації та конструктивного розв'язання конфліктів (включаючи міжкультурні); досягати консенсусу та відчувати відповідальність за прийняття рішення та їх виконання; навчити студентів свої помилки. У ході гри вирішувалися засобами іноземної мови проблеми виходу з таких конфліктних ситуацій на виробництві: «Невитриманий, хамовитий клієнт», «Мій начальник – диктатор», «Перекладач не виконав свою частину перекладу в строк і підвів колектив», «Своїм неохайним виглядом та неетичною поведінкою перекладач зірвав перемовини з іноземними партнерами», «Культурологічна необізнаність перекладача образила іноземних гостей», «Спотворення оригінальної інформації у тексті перекладу спричинили замовнику проблеми на виробництві». Майбутні розподіляли між собою ролі; обрали тему конфліктної ситуації через жеребкування, впродовж 10 хвилин відбувалося колективне обговорення всередині групи щодо природи конфлікту й варіантів розв'язання запропонованого конфлікту, після чого представник з кожної групи оголошував можливі виходи із ситуації. Зауважимо, що учасники гри пропонували оригінальні шляхи виходу з конфліктів. Роллю конфліктуючої сторони було довести конфлікт до найвищої точки напруження. «Перекладачі» повинні були утриматися від розгортання конфлікту, заспокоїти незадоволених та запропонувати рішення, яке влаштувало б дві сторони. Зазначимо, що реалізація завдання з вирішення конфліктної ситуації було надзвичайно бурхливим і жвавим, адже кожний зі студентів користувався власним життєвим досвідом, поважав думки інших одногрупників.

Колективність роботи проявилася у відпрацюванні в доброзичливій комфортній психологічній атмосфері рішення, що задовольняло б усіх представників групи. Під час виконання завдань студенти демонстрували навички безконфліктної соціальної взаємодії, міжособистісного спілкування і крос-культурної комунікації, морально-ціннісні орієнтації, настанови, необхідні в майбутній перекладацькій діяльності.

Пріоритетним у колективній роботі виявляється те, що в її ході створюються сприятливі умови для активізації життєвої позиції майбутніх перекладачів, їх здатності до самоадміністрування, саморегуляції, об'єктивної оцінки своїх дій та поведінки, а також діяльності колег, оволодіння технікою конструктивної кооперації із усвідомленням власної відповідальності перед колективом за власні дії.

Отже, як примирення для всіх сторін було обрано провести підсумковий колоквіум з результатів проведеної гри та обговорити порушені питання.

Набуті вміння і навички в ході виконання попередніх аналітично-мовленнєвих вправ виступили стартовим фундаментом для подальшого виконання професійно-маркованих вправ.

Так, під час викладу навчальної дисципліни «Теорія і практика перекладу» увага студентів зверталася на лінгвістичний та перекладацький аналіз тексту оригіналу й тексту перекладу за різними стилями і жанрами в межах китайської, англійської, української та російської мов.

На підставі одержаних знань студенти виконували лінгвістичний аналіз текстів оригіналу, передбачених для повного письмового перекладу: визначали функціональний стиль тексту (науково-технічний, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, наукова

проза, суспільно-побутовий) та пояснювали стильові маркери; коментували його стратегічні та тактичні детермінанти; визначали й з'ясовували всі проблемні питання на екстралінгвістичному (культурологічна компонента, фоновий підтекст і т. ін.) та лінгвістичному (терміносистема, фразеологічні словосполучення, граматичні звороти, стилістичні засоби оформлення змісту тексту оригіналу) рівнях; визначали засоби відтворення денотативного та конотативного смислу тексту оригіналу; порівнювали кожне речення оригіналу з його перекладом, відредагували перекладацькі помилки (функціонально-нормативні, функціонально-змістові та культурологічні), вносили уточнення (у разі необхідності) в текст перекладу; склали глосарій за текстом.

Метою іншої аналітичної справи було здійснення перекладу з аркуша, який передбачає паралельне тренування у швидкісних видах читання (ознайомлювальному, переглядовому і пошуковому), адекватної дешифрації ієрогліфів та відтворення тексту оригіналу мовою перекладу (українською, російською, англійською). Завдання ускладнялося через надання анотованого перекладу тексту оригіналу.

Наступна вправа професійно орієнтованого циклу була присвячена послідовному перекладу, який акумулює всі види мовленнєвої діяльності, вимагає швидкої реакції від тлумача для отримання та конвертації інформації – переключення з мови ТО на мову перекладу із застосуванням ідеографічного письма (кодування та декодування почутої інформації). На матеріалі автентичних текстів різноманітної жанрово-стильової спрямованості майбутні перекладачі-синологи виконували двосторонній послідовний переклад у ротаційному форматі в двох основних модусах: попервах іноземна (китайська, англійська) → рідна (українська, російська) мови, потім рідна (українська, російська) → іноземна (китайська, англійська) мови. Спочатку студентам пропонувалося прослухати автентичний текст один раз і декодувати денотативну й конотативну (емоційно-оцінювальну) семантику інтонаційного оформлення іншомовного (китайського) мовлення. Після надання аргументованого аналізу семантики інтонаційного оформлення майбутні фахівці перекладу виконували послідовний (абзацно-фразовий) переклад тексту оригіналу мовою перекладу із використанням системи скоропису відповідно до рекомендацій, створених й уніфікованих під керівництвом викладача на попередніх заняттях. Наприкінці студенти аналізували помилки однієї групи і репрезентували свої варіанти перекладу. З'ясувавши зміст аудіоматеріалу студенти писали реферований переклад оригінального тексту.

Успішне виконання студентами трьох циклів аналітичних вправ сприяло формуванню їх позитивного ставлення до специфіки перекладацької діяльності, що уможливило проведення рольової гри «Перекладацький цех». Метою гри було навчити студентів здійснювати продуктивну перекладацьку діяльність у колективі. Завданням – представити проектні варіанти перекладу китайського / англійського тексту українською, російською та англійською / китайською мовами; українською, російською / українського тексту китайською, англійською, українською / російською мовами. У цеху працювало п'ять груп, які готували повний письмовий переклад текстів за такою тематикою:

А. Китаємовні тексти: «滥竽充数 (Make up a number without active work) – байка», «行政命令管理体制 (Адміністративна система керування)», «京剧 (Пекінська опера)», «信息技术 (Інформаційно-комунікативні технології)», «我的生活 (Наш побут)».

Б. Англомовні тексти: «Aesop's Fables», «Biology Systems», «American economy», «Quantum Computer», «The Executive Power in Great Britain».

В. Українськомовні тексти: «Хитрий їжак – байка», «Конструкція однофазних трансформаторів живлення», «Рідна мова», «Дипломатичний корпус», «Освітні перспективи».

Г. Російськомовні тексти: «Слон и моська – байка», «Мультикультурализм», «Интернет: за и против», «Политическая консолидация», «Глобализация экономики».

Відзначимо активність студентів і прагнення до вдосконалення перекладацьких умінь і навичок, бажання працювати як одна команда, підтримувати і допомагати один одному. Найкращі проекти «вигравали перекладацький тендер» – група авторів отримувала квітки на виставки художніх робіт та творчі вечора, які проводили носії іноземних культур.

Підготовкою для наступного етапу експерименту слугували практичні справи культурологічного напрямку в контексті навчальної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» в межах розділів «Культурна спадщина країн, мова яких вивчається» у межах мовних пар: «китайська ↔ українська», «китайська ↔ російська», «англійська ↔ українська», «англійська ↔ російська». Передперекладацьким завданням було виявити національно-марковані елементи (історичні події та колоритні постаті, цікаві географічні місця, пам'ятки культури, міфологічні фігури, літературні герої і т. ін.), проаналізувати та пояснити їх зміст і специфіку застосування, відтворити витоки їх виникнення і напрямки розвитку. Після аналізу культурологічних детермінант майбутні перекладачі підбирали їх відповідники (еквіваленти) в мові перекладу; коментували перекладацькі засоби і прийоми, які вони збиралися використовувати для відтворення вихідної інформації у вторинному тексті із збереженням національної специфіки. Позитивно оцінювався повний письмовий переклад текстів з такими назвами:

А. Китаємовні тексти: «中国的名胜古迹 (Пам'ятки Китаю)», «文化的力量 (Сила китайської культури)», «美丽的中国文化 (Витончена китайська культура)», «让中华文化走向世界 (Розповсюдження китайської культури у світі)», «我眼中的传统文化 (Мій погляд на історію китайської культури)».

Б. Англійськомовні тексти: «Culture of Great Britain», «British Traditions and Customs», «Great Britain: Geography», «Holidays», «William Shakespeare».

В. Українськомовні тексти: «Культура України», «Українська культура, освіта та наука: екскурс в історію», «Внесок української культури у світовий культурно-історичний процес», «Історичні передумови виникнення української культури», «Культура України другої пол. XVII - XVIII ст.».

Г. Російськомовні тексти: «Общая характеристика русской культуры», «Основные черты русского национального характера», «Расцвет русской культуры», «Становление русской культуры, её особенности», «Архитектура России».

Робота над культурологічно-маркованими текстами сприяла накопиченню фонових знань майбутніх перекладачів; поширенню їх словникового запасу; формуванню навичок перекладацького опрацювання різногалузевих реалій; усвідомленню національної специфіки країн, мова яких вивчається.

Цілісність другого етапу експериментальної підготовки забезпечила інтеракція навчальних дисциплін «Теорія і практика перекладу» й «ІКТ у навчальному процесі». Так, в межах дисципліни «ІКТ у навчальному процесі» студентам було проведено лекцію у форматі симпозіуму «Інноваційні інформаційні технології в перекладознавстві». Планувалася робота за такими секціями:

- I. Сучасні системи автоматичного / машинного та комп'ютеризованого перекладів;
- II. Електронні одномовні та багатомовні словники та програми автоматизованого перекладу;
- III. Програми текстового редагування перекладів; програми з перевірки правопису, граматики, управління термінологією;
- IV. Програми з повнотекстового пошуку/індексатори;
- V. Програми конкордансу;
- VI. Програми управління пам'яттю перекладів.

Серед програм з повнотекстового пошуку/індексаторів, що є наразі популярними, студентами було виокремлено такі: Naturel, ISYS Search Software і dtSearch); популярними

програмами конкордансу студенти визнали Transit NXT. Щодо програм управління пам'яттю перекладів, студенти рекомендували програму TMM.

Майбутні перекладачі китайської мови впроваджували результати симпозіуму на заняттях з практики перекладу. Перевага віддавалася роботі з китайським / англійським / українським / російським текстом документа різних історичних періодів. Студентам було запропоновано ознайомитися з текстом документа; виписати незнайомі слова (словосполучення) і перекласти їх. Студенти коментували, до якого лексичного ярусу (літературна, нейтральна, розмовна лексика) вони належали, й специфікували їх тип (архаїзм, історизм, неологізм; діалектизм, професіоналізм, жаргонізм, сленгізм, термін і т. ін.). З метою закріплення лексики та навчання студентів працювати з довідково-лексикографічними / інформаційними джерелами різних типів та знаходити необхідну інформацію, що сприяє успішному виконанню професійних обов'язків перекладача, студенти підбирали до обраних лексичних одиниць синоніми й антоніми у відповідних (друкованих / електронних) словниках. Для розвитку умінь здійснювати пошук необхідної інформації, трансформувати її засобами іншої мови з урахуванням конкордансу та зберігати тексти перекладів у відповідному форматі студенти відтворювали текст мовою перекладу із збереженням фрейму-формату, редагували його та перетворювали текст перекладу у формат PDF.

Навчитися користуватися допоміжними (крім комп'ютера) технічними приладами сприяли такі операції: роздрукування тексту перекладу, сканування зображення та відправка його електронною поштою «партнеру по бізнесу».

Метою наступної вправи було навчити майбутніх перекладачів використати сучасні системи автоматичного / машинного та комп'ютеризованого перекладів під час вирішення певних перекладацьких завдань як допоміжний засіб, а саме: студенти перекладали тексти різної функціонально-стильової спрямованості в межах мовних пар «китайська ↔ українська», «китайська ↔ російська», «англійська ↔ українська», «англійська ↔ російська», «китайська ↔ англійська» за допомогою програм автоматизованого перекладу (PROMT, Pragma, Language Master, Trados, WordFast, Google Translate та ін.); коригували результат автоматизованого перекладу. Трансформувати навички виявлення типових перекладацьких помилок та їх редагування засобами програмного забезпечення у відповідні вміння допомогло таке завдання: «Відредагуйте текст перекладу із використанням програм текстового редагування перекладів (програмам з перевірки правопису, граматики, управління термінологією – FileMaker, LogiTerm, MultiTerm, Termex, TermStar та ін.).

Поширенню світогляду у майбутніх перекладачів-полілінгвів та шліфування мовних і пошукових навичок сприяла вправа, в ході якої вони знаходили в довідковій, енциклопедичній, спеціальній літературі додаткову інформацію стосовно порушених проблем мовою тексту-оригіналу та перекладали додатковий матеріал мовою за замовленням із збереженням файлу. Для розвитку технологічних навичок також студентам пропонувалося оновити антивірусну програму та перенести текст перекладу на цифровий носій інформації.

Отже, другий етап експериментального навчання сприяв здобуттю майбутніми перекладачами китайської мови необхідних знань та прикладних умінь і навичок перекладацької діяльності на репродуктивному рівні та підготував студентів до самостійної творчої діяльності під час виконання квазіпрофесійних завдань.

Метою *третього етапу* започаткованого навчання було формування навичок і умінь майбутніх перекладачів-східнознавців самостійного креативного вирішення проблемних професійно-спрямованих завдань у ході навчальної та наближеної до перекладацько-професійної інтеракції. Саме четверта педагогічна умова – актуалізація інтерактивних форм організації навчально-пізнавальної перекладацької діяльності студентів в умовах університетської освіти – втілювалася в інструкції до виконання

мовленнєво-ситуативних вправ. На цьому етапі превалювали такі інтерактивні форми, як: ділові / рольові ігри (круглий стіл, перекладацький ринг, виставки і ярмарки перекладацьких ідей, перекладацька майстерня / ательє, сесії працедавців, що передбачали розв'язання конфліктних ситуацій, вирішення перекладацьких завдань) та участь в освітньо-культурних заходах «Міжнародний День Інститутів Конфуція», «Міст китайської мови», «Китайський Новий Рік» тощо).

Змістовий спектр навчальної дисципліни «Актуальні напрями сучасного перекладознавства» дозволив провести рольову гру «Круглий стіл» у форматі ток-шоу, який носив характер дискусії-диспуту з метою активізації науково-практичної креативності майбутніх перекладачів-синологів. Студентів було розподілено на три групи: експерт-перекладазнавці, гості студії з КНР і Великої Британії. Темою «Круглого стола» було вибрано «Синологія в сучасній парадигмі лінгвістичних наук». Викладач-ведучий ставив запитання «експертам», які їх обговорювали англійською та китайською мовами. Серед висвітлених проблем було такі: «Історіографія перекладознавства в Китаї / Великій Британії / Україні», «Китайська писемність: особливості перекладу», «Стратегії і тактики українсько-китайського, російсько-китайського, українсько-англійського, російсько-англійського та китайсько-англійського перекладів», «Особливості перекладу з української / російської мови китайською / англійською» та інші.

«Студенти-гості» порушували питання лексичних проблем перекладу (сполучуваність, вибір словникової відповідності, вибір слова з урахуванням контексту і періоду, переклад словосполучень, фразеологізмів), синтаксичних проблем перекладу (окремих частин речення – означень, прийменників; перекладу безсполучникових конструкцій, проблеми передачі суб'єкту і предиката при перекладі, актуального членування при перекладі), вибору стилістичних засобів перекладу, проблем перекладу культурологічно-маркованих елементів і ситуацій, фонетичних труднощів перекладу та інші питання.

Зауважимо, студенти креативно підійшли до вирішення перекладацьких проблем, активно посилалися на особистий досвід, наводили приклади із власних досліджень, цитували відомих лінгвістів, висували рекомендації перекладачам-початківцям.

Значна увага в ході викладання навчальної дисципліни «Основи охорони праці» приділялась набуттю студентами вмінь оцінювати свій емоційний стан й емоційний стан співрозмовників, умінь контролювати його, прислухатися до свого внутрішнього «Я» та абстрагуватися від побутових проблем. Означені вміння є дуже важливими для реалізації професійних обов'язків перекладача, в особливості під час здійснення усного перекладу. Так, із значним інтересом майбутні перекладачі китайської мови поставилися до виконання мовленнєво-ситуативної вправи «Нудотний іноземець». П'ять студентів виконували ролі китайців, інші п'ять – англійців. До їх завдань входило китайською / англійською мовою передати та продемонструвати за допомогою паралінгвістичних засобів певний емоційний стан (позитивний і негативний настрій, стан афекту, стрес, фрустрацію). Ще десять студентів виконували обов'язки китаємовних й англомовних психоаналітиків, які аналізували стан «клієнтів» їх мовою, робили висновки щодо необхідності корекції своєї поведінки, заспокоювали «пацієнтів», надавали можливість привести свої думки в порядок. Потім студенти мінялися ролями.

Завершаючий етап «сеансу» увінчався аутогенним тренінгом, самостійно підготовленим студентами напередодні, в процесі якого студенти виконували релаксаційні вправи, навчалися ставити «енергетичний щит» від зовнішніх істотних / неістотних подразників, що допомогло їм бути спокійними, неквапливими, стриманими, упевненими в собі.

Ми спостерігали, що внаслідок проведення вищезазначених вправ у колективі покращувалась атмосфера, студенти більш охоче й із зацікавленістю спілкувалися один з одним, більш толерантно відносилися до представників іншомовних культур в ході здійснення крос-культурної комунікації в аудиторний та позааудиторний час.

Отримані знання, уміння і навички студенти конвертували в русло освітньо-культурних заходів, проведених центром «Інститут Конфуція» Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: «Міжнародний День Інститутів Конфуція», «Китайський Новий Рік», «Міст китайської мови».

Доцільним продовженням експериментального навчання виступили інтерактивні ділові-рольові ігри в межах дисциплін «Теорія і практика перекладу», «Перша іноземна мова», «Друга іноземна мова».

Так рольова гра «Перекладацький ринг» мала за мету навчити креативно й професійно підходити до вирішення перекладацьких проблем, професійно коректно вести себе з «конкурентами» в перекладацькій галузі. Гра складалася з трьох турів: драматичний, комедійний та поетичний, на якому опоненти маніфестували свою перекладацьку креативність. В конкурсі брали участь дві групи «перекладачів», їхню творчість оцінювали «експерти».

У першому турі студенти репрезентували переклад уривку з класичної китайської драми «Хайго інсюн» («Герой морів», автор – А Ін) й англійської драми «The Constant Wife» («Вірна дружина», автор – В. С. Моем) українською та російською мовами; українську драму «Украдене щастя» (І. Франко) і російську драму «Власть тьми» («Влада темряви», автор – Л. Толстой) китайською й англійською мовами.

Другий тур був представлений такими роботами: китайська комедія «车站 (chēzhàn)» («Автобусна зупинка», автор – Гао Сінцзянь), англійська комедія із заплутаною інтригою «The Adventure of Five Hours» («П'ятигодинна пригода», автор – С. Тьюк), українська комедія «Москаль-чарівник» (автор – І. Котляревський) та російської комедії «Горе от ума» («Горе від розуму», автор – О. С. Грибоєдов).

Третій тур – поетичний – зацікавив студентів понад усе. Відзначимо неймовірний ентузіазм і креативність «перекладачів» під час здійснення літературно-поетичного перекладу таких творів (див. Додаток...): вірш про любов і переживання «Changgan xing» («The River-Merchant's Wife: A Letter», автор – Лі Бо), сонети 151 і 152 з циклу «the Dark Lady of the Sonnets» (автор – В. Шекспір), ліричний вірш про кохання молодої пари «Зацвіла в долині» (автор – Т. Г. Шевченко), «Я помню чудное мгновенье...» («Я мить чудову пам'ятаю...», автор – О. С. Пушкін).

Журі високо оцінили студентські перекладацькі шедеври, оскільки майбутні перекладачі використовували оригінальні ефективні підходи до вирішення як стилістичних, так і перекладацьких проблем найскладнішого виду перекладу – літературного. Студенти продемонстрували морально-естетичну вишуканість та лінгвістичну обізнаність в межах чотирьох мов, що сприяло розширенню спектру складових перекладацької компетентності.

На практичних заняттях з першої іноземної мови креативно-перекладацька діяльність студентів реалізовувалася в ході рольової гри «Виставка-ярмарок перекладацьких ідей», за мету якої було спровокувати студентів до демонстрації наявних і потенційних знань, умінь і навичок в галузі перекладознавства. Студенти формували чотири групи по 5 осіб і журі, яке очолив викладач. Кожній групі надавалися однакові завдання з китайсько-українського та китайсько-російського перекладу текстів з питань академічної мобільності, навчальних грантів та деякі пункти освітньо-нормативних вимог. Отже, завдання були ускладнені тим, що студенти не мали можливості користуватися словниковими і довідковими джерелами. Результати групової роботи декламувалися представниками груп у вигляді перекладу основного змісту автентичного тексту. Переклади оцінювалися за п'ятибальною шкалою. Журі надавали перевагу оригінальності й адекватності пред'явлення змісту означених текстів.

Рольова гра «Виставка-ярмарок перекладацьких ідей» продовжилася на практичних заняттях з другої іноземної мови. Студентам було запропоновано здійснити англо-український та англо-російський переклад ідентичних текстів. Умови гри зберігалися.

Майбутні перекладачі здобули навички роботи у наближених до реальних спонтанних професійних умовах, у ході яких студенти навчилися долати неочікувані складнощі, швидко орієнтуватися в подібних ситуаціях, користуватися власним потенціалом знань, умінь і навичок при відсутності доступу до словниково-тлумачних джерел й можливості використовувати інформаційно-комунікативні технології.

Наступним кроком підготовки було проведення рольової гри «Перекладацьке ательє» в контексті навчальної дисципліни «ІКТ у навчальному процесі» з метою активування специфічно-технологічної компетенції майбутніх перекладачів китайської мови як допоміжного маніпулятивного засобу впливу на потенційних споживачів рекламної продукції, тобто студентам потрібно було прикласти всі можливі перекладацькі ресурси, що не спотворили б зміст тексту оригіналу, проте б зацікавили потенційних споживачів через певне оформлення тексту перекладу, доповнення його відповідними схемами, моделями, слайдами, ілюстраціями тощо. В ательє творили чотири групи «майстрів», які виконували такі переклади: 1) китайсько-український і китайсько-російський; 2) англійсько-український і англійсько-російський; 3) українсько-китайський і російсько-китайський; 4) українсько-англійський і російсько-англійський.

Результати перекладу студенти демонстрували в електронній формі і потім презентували свої проекти й обмінювалися ролями. Після чотирьох турів «експерти» обирали найкращу презентацію в кожній номінації, що сприяло здобуттю додаткових балів у межах поточного модуля дисципліни. Студентами було вибрано рекламу косметичної продукції, оскільки більшість майбутніх перекладачів складають дівчатка, хлопці вийшли з пропозицією попрацювати з автомобільною тематикою, слабка половина групи з ними погодилася. Відтак, матеріалом для опрацювання було обрано такі рекламні тексти: 1) китаємовні – крем для очей на основі шовкових нитей «丝霜眼» (Silky eye essence); авто MR/Merrie (美日) компанії Jeely – hatchback; 2) англійськомовні – «Gentle Cream Exfoliant (Dermalogica)»; авто The Cadillac CTS; 3) українськомовні – «Крем-гель для шкіри навколо очей з червоною ікрою» української компанії «Яка»; авто ЗАЗ-1102 Таврія Нова; 4) російськомовні – «Крем-сыворотка для век 26+» компанії «Черный жемчуг»; авто Lada Kalina хэтчбек.

Майбутні перекладачі-полілінгви здивували всіх своєю винахідливістю, вигадливістю та ерудицією на тлі загально сформованих професійно значущих компетенцій.

Завершала третій етап експериментального навчання ділова гра «Сесії працедавців» в межах оволодіння навчальною дисципліною «Чинники успішного працевлаштування за фахом». Гра складалася з трьох циклів: «Крюїнгові іспити», «Випробування в бюро перекладів», «В туристичній агенції», метою яких було підготувати психологічно майбутніх перекладачів китайської мови до конструктивного інтерактивного спілкування з потенційними працедавцями, навчити грамотно рекламувати здобуті професійні знання, вміння, навички, унікальні здібності. Студенти розподілилися на три групи й «мандрували» організаціями й проходили співбесіди та демонстрували рівень своєї професійної підготовленості. Функції працедавців виконували студенти-магістранти.

На «Крюїнгових іспитах» студентам ставили запитання китайською й англійською мовою та пропонували заповнити формуляр (аплікаційну форму) іноземною мовою відповідно до специфіки закладу. Серед популярних запитань були такі: 1. Чи маєте ви досвід роботи з документацією морської тематики? 2. Чи ходили ви в дальні рейси? 3. Які ваші здібності можуть прислужитися для роботи в нашій фірмі? 4. Специфікуйте торговельні та промислово-економічні зв'язки вашого регіону з іншими країнами. 5. Якою суспільно-громадською роботою ви змогли б займатися в межах професійних обов'язків? 6. Кому з відомих осіб ви імпонуете? Чому саме? 7. Як би ви організували робочий розпорядок в нашій крьюінговій компанії? 8. Розкажіть про вашу родину: склад, місце роботи близьких родичів, інтереси дітей.

Випробування в «бюро перекладів» передбачали перевірку вмінь студентів перекладати економічні угоди / контракти та відповіді на такі запитання: 1. Чому саме ви обрали наше бюро перекладів для реалізації професійної діяльності? 2. Специфікуйте галузі, в межах яких ви маєте перекладацький досвід. 3. Опишіть норми комунікативної поведінки тлумача під час здійснення послідовного перекладу на дипломатичному рівні. 4. Розкрийте ваші здібності в плані використання інформаційних технологій у перекладі. 5. Які ви маєте літературні преференції? 6. Які труднощі ви більш відчуваєте під час здійснення письмового й усного видів перекладу? Специфікуйте їх. 7. У якій країні ви б погодилися працювати представником-перекладачем певний період? Аргументуйте свою відповідь. 8. За якими критеріями ви б сформували свою робочу групу в нашій компанії?

У «туристичній агенції» майбутнім фахівцям перекладу пропонували написати автобіографію та хронологічне резюме китайською й англійською мовами. До кола запитань, на які відповідали студенти, входили такі: 1. Що вам імпонує в роботі туристичного агента? 2. Деталізуйте пріоритети географічного положення КНР, Великої Британії й України. 3. Розкрийте свої здібності переконувати, запевняти, умовляти потенційних клієнтів скористуватися послугами саме нашої фірми. 4. Які українські та зарубіжні зимові курорти є популярними серед молоді? Чому? 5. Які українські та зарубіжні літні курорти є популярними серед молоді? Чому? 6. Які сувеніри ви б порадили українцям везти в КНР / Велику Британію? І, навпаки, китайцям й англійцям – в Україну? 7. Які лінгвістичні та екстралінгвістичні засоби ви б використали для створення реклами невідомого готелю на березі моря? 8. Які б бонуси ви запропонували постійним клієнтам-іноземцям?

Отже, студенти успішно пройшли випробування на профпридатність. Вони продемонстрували іншомовну обізнаність, знання мовленнєвого етикету, навички коректної комунікативної поведінки в офіційних та неофіційних ситуаціях відповідно до соціального статусу співрозмовців, уміння адекватно розуміти та реагувати на відповіді та пропозиції інтерлокуторів засобами китайської й англійської мов.

Серед студентів було виокремлено троє найкращих перекладачів-китаїстів та троє найкращих перекладачів-германістів. Переможці отримали додаткові модульні бали.

Відтак, третій креативно-продуктивний етап уможливив у ході навчальної та наближеної до перекладацько-професійної інтеракції у повній мірі сформувати вміння і навички майбутніх перекладачів-синологів автономно вирішувати професійно-спрямовані проблеми, маніфестуючи творчість і креативність. Цей етап визначив орієнтири на реалізацію наступного – оцінно-рефлексивного – етапу підготовки.

Четвертий етап – оцінно-рефлексивний – спрямований на формування практичних умінь і навичок валюативно-корегувальної характеристики результатів власної перекладацько-мовленнєвої діяльності та результатів означеної діяльності одноступінців. Етап репрезентований такими формами, методами і засобами, як-от: майстер-класами, творчими годинами в контексті виробничої практики на базі, мовленнєво-перекладацькою практикою з носіями мови, мовною практикою за кордоном, звітними конференціями.

Виробнича практика посідає значуще місце в системі університетської освіти, оскільки саме виробнича практика дає змогу майбутнім перекладачам китайської мови підвищити професійний рівень: закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані студентами в процесі вивчення циклу нормативних теоретичних дисциплін, практичні навички; сформувати практичні компетенції у студентів у межах різних видів перекладу, а також зібрати фактичний матеріал для виконання дипломних проектів (робіт).

Так, у ході конференції з питань виробничої (перекладацької) практики було проведено міні-лекцію «Питома вага виробничо-практичної підготовки майбутніх перекладачів китайської мови» у форматі сократичної бесіди, тобто за допомогою навідних запитань студенти заохочено набували знання щодо змісту й характеристики практичних умінь і навичок, що вдосконалюються у професійно спрямованій навчальній діяльності, критеріїв і показників їх сформованості.

Важливим під час практичних занять спецкурсу було відпрацювання наближених до майбутньої професійної діяльності ситуацій, які розкривали зміст професії перекладача. Хід занять забезпечив тісний взаємозв'язок навчального процесу з виробничою практикою. Студенти визначали типові перекладацькі труднощі, моделювали складні та непередбачені перекладацькі ситуації пропонували можливі шляхи їх подолання. Студенти також згадали про правила охорони праці й правила внутрішнього розпорядку організації.

З метою ознайомлення студентів із системою координації діяльності перекладачів, які працюють у межах колективних перекладацьких проектів, студентам пропонувалася така ситуація: «До нас звернувся відомий науковець в галузі психології з проханням перекласти його монографію об'ємом у 300 сторінок, включаючи додатки, схеми, таблиці і діаграми, китайською мовою за обмежений час – один тиждень. Як розподілити роботу між колегами, щоб виконати замовлення вчасно?» У процесі обговорення студентами висловлювалися різноманітні думки, проте, всі вони були одностайні в тому, що необхідно узгодити між собою словник-глосарій, разом ознайомитися з проблемами, що описані в книзі, та назначити редактора з робочої групи як фінальну інстанцію коригування змісту тексту перекладу.

Під час проведення консультаційних занять, спрямованих на оволодіння майбутніми перекладачами-полілінгвами конструктивними вміннями, було специфіковано сутність означених умінь: - визначати конкретні цілі й завдання з урахуванням загальних і окремих цілей перекладацької діяльності, вибирати оптимальні прийоми й способи для їх досягнення на кожному етапі роботи; - творчо використовувати матеріал словників, лексиконів, енциклопедій, спеціальної літератури; - планувати роботу, її етапи; - створювати й оформляти необхідні для виробничого процесу документи.

За допомогою дискусійних методів і методів сократичної бесіди було з'ясовано організаторські вміння перекладачів: - організовувати виконання наміченого плану заходів; - раціонально поєднувати різні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них; - раціонально використовувати технічні засоби у виробничому процесі.

Студенти виокремили такі дослідницькі вміння в межах виробничої (перекладацької) практики: визначати особливості виробничої діяльності, специфіку міжособистісних стосунків у колективі й ставлення до виробничого процесу; аналізувати й оцінювати мовний матеріал, що підлягає перекладу, з метою виявлення його складності, вірогідності й прогнозування можливих труднощів його перекладу; спостерігати, аналізувати й узагальнювати свій перекладацький досвід і досвід інших співробітників, у тому числі й з погляду наукової організації праці, переносити ефективні форми, методи й прийоми до практики своєї роботи.

Зокрема студентами було розроблено рекомендації щодо реалізації завдань перекладацької практики: 1. Відповідно до мети і виду перекладу (усного, письмового) визначити конкретні завдання, вибирати оптимальні прийоми й способи для їх досягнення на кожному етапі роботи. 2. Використати тлумачно-енциклопедійні джерела, словники, спеціальну літературу для більш глибокого проникнення в сутність феноменів, репрезентованих в тесті оригіналу. 3. Ідентифікувати труднощі перекладу та самостійно визначити шляхи їх подолання (або проконсультуватися з колегами). 4. Планувати і організовувати роботу за етапами з визначенням допоміжних технічних засобів перекладу. 5. Задля забезпечення успішності виконання перекладацьких завдань раціонально поєднувати різні форми роботи з використанням технічних засобів у виробничому процесі. 6. Відповідно до особливостей виробничої діяльності підтримувати безконфліктні міжособистісні стосунки у колективі й відповідально ставитися до виробничого процесу. 7. Спостерігати, аналізувати й узагальнювати свій перекладацький досвід і досвід інших фахівців перекладу. 8. Фіксувати необхідні дані у виробничій документації, вести виробничу документацію.

Отже, застосування інтерактивних методів навчання викликає значний інтерес у студентів, завдяки якому підвищується мотивація майбутніх перекладачів китайської мови

й активізуються їхній перекладацький потенціал на практиці та маніфестуються оцінно-рефлексивні навички.

Після проведення вищезазначених занять студенти залучалися безпосередньо до виробничої (перекладацької) практики, під час якої майбутні фахівці-синологи мали змогу покроково перейти від теоретичних знань про професійну діяльність та професійні обов'язки до практичного оволодіння професійними вміннями й формування професійно значущих якостей особистості. У ході експериментального навчання студенти проходили практику в Освітньо-культурному центрі «Інститут Конфуція» та в одному з Одеських бюро перекладів.

Саме на виробничій практиці значною мірою проявилася п'ята педагогічна умова навчання – усвідомлення майбутніми перекладачами на рівні переконань значущості перекладацької діяльності в полікультурному просторі, оскільки студенти відчули на власному досвіді національну палітру замовників перекладу і працівників сфери перекладу (китайці, греки, турки, туркмени, євреї, американці, поляки та інші), мовний і галузевий спектр перекладацької діяльності та попит на універсальні перекладацькі компетенції в межах чотирьох мовних пар: «китайська ↔ українська», «китайська ↔ російська», «англійська ↔ українська», «англійська ↔ російська», «китайська ↔ англійська».

Метою виробничої практики в бюро перекладів було активувати знання, уміння і навички, отримані під час опанування спецкурсу «Фундаментальні засади перекладознавства та професійної підготовки майбутніх перекладачів», а також на заняттях з дисциплінам гуманітарного, соціально-економічного, природничо-наукового, професійного та практичного циклів фахової підготовки майбутніх перекладачів; формування вмінь раціонально організувати перекладацьку діяльність; шліфування навичок конструктивно використовувати перекладацький інструментарій.

Специфіка бюро передбачала роботу з офіційно-діловими документами різногалузевої спрямованості. У цьому зв'язку студентам перед початком практики, окрім навчання методики роботи з різнопрофільною документацією, було надано завдання для проведення майстер класу та творчих годин в період її проходження. Навичками й уміннями з планування та реалізації означеного виду перекладацької діяльності майбутні перекладачі китайської мови оволодівали на практичних заняттях.

Так, заздалегідь творчі групи повинні були розробити майстер-класи з демонстрації загального процесу роботи над документами (планування, реалізація, фінальне редагування, обговорення деталей з клієнтами тощо) з метою формування вмінь і навичок майбутніх фахівців перекладу опрацьовувати композиційно-лінгвістичні особливості оформлення текстів офіційно-ділової спрямованості та здійснювати усні й письмові перемовини між українськими й іноземними партнерами.

Навчальним матеріалом слугували реальні документи, люб'язно надані адміністрацією бюро перекладів.

Отже, перший майстер-клас було присвячено перекладу особистих освітніх документів (атестат про загальну середню освіту, диплом про вищу освіту, сертифікати про проходження різногалузевих курсів) з двостороннього китайсько-українського, англо-українського, китайсько-російського та англо-російського письмових перекладів. Метою заняття було вдосконалити навички збереження композиційного фрейму тексту документа, навички транслітерації (транскодування) власних імен, закріплення лексики академічного дискурсу. Студенти демонстрували свою майстерність через коментування покрокових дій з реалізації отриманого завдання, описання складнощів перекладу, інтерактивного обговорення виявлених труднощів, наданням найцікавіших прикладів відтворення змісту тексту оригіналу мовою перекладу. За підсумками кожного майстер-виступу було створено певні рекомендації з письмового перекладу освітніх документів. Деталізуємо де-які з них: 1. Зберігати композиційний фрейм тексту документа. У разі необхідності регулювати розмір шрифту. 2. Дотримуватися сучасних правил транслітерації власних імен. Географічні дані узгоджувати із словниковими джерелами. 3. Специфікувати характер

печатки (кругла), штамп (трикутний, квадратний), розшифровувати її зміст та вказувати місце її розташування. 4. Використовувати загально прийняті кліше, фразеологізми та спеціалізовану лексику означеної галузі та оформлювати її граматично коректно.

Результати перекладу студенти зберегли в електронній формі для подальшого використання в майбутній професії як лекал-взірців. Адміністрація бюро висловила подяку майбутнім фахівцям перекладу та запропонувала найуспішнішим студентам позаконкурсне прийняття на роботу в перекладацькому бюро.

Другий майстер-клас мав за мету формування навичок письмового перекладу економіко-правових документів (угод, контрактів) в межах мовних пар: «китайська ↔ українська», «китайська ↔ російська», «англійська ↔ українська», «англійська ↔ російська», а також етично-толерантної комунікації із замовниками перекладів.

Перед початком роботи студенти зустрічалися із клієнтами задля попереднього ознайомлення з побажаннями, після чого вони планували свої подальші тактичні дії для реалізації загальної стратегії. У період роботи майбутні перекладачі коректно консультувалися із замовниками перекладів стосовно сутності деяких умов та їх специфіки. У разі необхідності просили поради у кваліфікованих досвідчених перекладачів-співпрацівників бюро. Зауважимо, що кожний студент наприкінці репрезентував скорочений відео-фільм про етапи роботи на одержаних завданнях, який усі студенти-практиканти під моніторингом фахівця-керівника виробничою практикою коментували під час обговорення результатів цього циклу майстер-класів.

Практична значущість описаної роботи виражалася в констатуванні реальних різномірних перекладацьких труднощів та пропонуванням можливих виходів із конкретних ситуацій. Наведемо приклади де-яких з них.

Лексичні труднощі:

1. Омонімічність термінології.

Вихід: Дослідити феномен відповідно до галузі перекладу та підібрати відповідний термін.

2. Відсутність слова в мові перекладу.

Вихід: - транслітерувати та надати пояснення в дужках; - надати пояснювальний переклад; - створити авторський, дати в дужках пояснення і надалі використати його в лапках.

3. Наявність синонімічних слів-відповідників.

Вихід: Не «змішувати» їх, обрати найбільш адекватний варіант та використати в подальшому тільки його.

Граматичні складнощі:

1. Розбіжності в керуванні дієслів у мові оригіналу та мові перекладу.

Вихід: Перевірка узгодження в словникових джерелах.

2. Відсутність певних конструкцій в робочих мовах (дієприкметникові звороти від активного стану дієслова в українській мові, граматичного звороту «Complex Object» в китайській, російській та українській мовах і т. ін.).

Вихід: Використати функціональну заміну.

3. Розбіжності в синтаксичній структурі речень (суцільне написання структурних елементів китайського речення,

Вихід: Користуватися граматичними правилами мови перекладу та засобами функціональної заміни.

Проблеми композиційної природи:

1. Розбіжності об'ємів текстів оригіналу й перекладу в різних підрозділах документу.

Вихід: Зберегти оригінальний фрейм засобом зменшення шрифту вихідного тексту.

Після аналізу майстер-класів з перекладу угод і контрактів студенти отримали глибоке задоволення результатами своєї роботи та роботи одногрупників, поповнили багаж професійно значущих знань, умінь і навичок в офіційно-діловій сфері.

Третій тур майстер-класів було проведено в Освітньо-культурному центрі «Інститут Конфуція». Метою туру було ознайомлення студентів з діловою академічною кореспонденцією, прийомами і засобами її перекладу. Студенти вивчали автентичні документи в межах Міжнародного проекту «Інститут Конфуція», на основі яких вони виконували письмовий переклад ділових листів для української сторони з китайської мови українською та російською мовами, а потім, після надання відповідей на ці листи представниками адміністрації Південноукраїнського національного педагогічного університету, перекладали офіційні відповіді з української / російської мови китайською. Керівники центру розширили мовний спектр перекладів, запропонувавши майбутнім перекладачам-полілінгвам перекласти тексти запрошень на науково-практичні конференції та інформаційні листи з англійської мови українською та російською мовами. Студенти також заповнювали заявки викладачів-носіїв китайської мови на участь у конференціях англійською мовою.

Студенти не тільки допомогли співпрацівникам «Інституту Конфуція», але й прискорили процес реалізації поточних справ університету в міжнародному масштабі. Практично-діяльна орієнтація студентів-майбутніх перекладачів китайської мови в академічній, культурній, офіційно-діловій сферах уможливила активізацію їхніх професійних якостей і компетенцій в крос-культурній комунікації та усному послідовному перекладі. Відзначимо, що регулярна поточна практика спілкування українських студентів з китаємовними викладачами і волонтерами центру англійською мовою сприяла подоланню мовного, психологічного та культурного бар'єрів між учасниками крос-культурної комунікації і збудувала потужний фундамент для подальшого застосування набутих знань, умінь і навичок в професійних цілях.

Відтак, усний блок експериментальної програми виробничої практики передбачав залучення студентів до профорієнтаційної роботи зі школярами шкіл міста Одеси та Одеської області, а також участь в освітньо-культурних заходах «Інституту Конфуція» як перекладачів китайської мови. Метою таких заходів, крім шліфування навичок комунікації з людьми різного віку і соціального статусу, було формування усвідомлення студентів специфіки послідовного перекладу, та активація лінгвістичних та екстралінгвістичних навичок для здійснення продуктивної крос-культурної комунікації.

Мовленнєво-перекладацька експериментальна практика починалася із відвідування практикантами та представниками китайської сторони Міжнародного проекту «Інститут Конфуція» освітніх навчальних закладів, зокрема Одеської гімназії №1 імені А. П. Бистріної, Навчально-виховного комплексу «Ерудит», Одеської загальноосвітньої школи №1 та ін., для надання абітурієнтам інформації щодо умов навчання на факультеті іноземних мов університету, специфіки професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців спеціальностей «Середня освіта. Мова і література (китайська, англійська мови) і «Переклад (з китайської, англійської мов)», освітньо-культурної діяльності «Інституту Конфуція», стипендіальних програм академічної мобільності. Свої доповіді студенти супроводжували яскравими презентаціями. Завершальним етапом кожного виступу було плідна бесіда школярів, їхніх батьків та вчителів з носіями китайської мови, в ході якої студенти мали можливість продемонструвати свої професійні навички й уміння виконувати функції тлумача в режимі послідовного перекладу та у формі конструктивної інтеракції. Велика кількість запитань з боку аудиторії сигналізувала про їх зацікавленість інформацією та захоплення процесом. Зауважимо, після візиту нашими студентами закладів освіти в центр поступали дзвінки від школярів та їхніх батьків для уточнення деяких моментів та висловлення подяки за надану інформацію.

Інший різновид експериментально-практичного завдання передбачав залучення студентів до послідовного перекладу на дипломатичному рівні під час візиту високопоставлених гостей з Китаю. Мета такого тренування полягала в акумуляції всіх лінгвістичних, паралінгвістичних та екстралінгвістичних резервів майбутніх перекладачів-синологів для продуктивної реалізації усної крос-культурної комунікації. Як позитив,

відзначимо спокійний стан студентів до початку і в період перемовин, відсутність нервозності, повну віддачу і коректну поведінку. Усі студенти підтримували тих, хто виступав із перекладом, не розмовляли один з одним, не шуміли, навпаки, уважно слухали всіх учасників комунікації. Після закінчення процесу майбутні перекладачі коментували огріхи, які виникли в ході перекладу, труднощі, оцінювали перекладацьку діяльність. Кожен «тлумач» оцінював свої помилки / огріхи, коригував їх, ділився враженням щодо труднощів усного перекладу в реальних умовах, висловлював перспективи подальшого професійного розвитку в галузі усного перекладу.

Під час проходження практики майбутні перекладачі вели «Щоденник спостережень», у якому описували й аналізували свою діяльність щодо здійснення письмового й усного видів перекладу, формування навичок і вмінь опрацювання офіційно-ділової та академічної документації, ведення листування, фіксували припущені помилки, з'ясовували причини невдач тощо. Така робота допомагала виявити, які професійно значущі знання потрібно поглибити, які вміння потребують удосконалення. Досвід роботи в бюро перекладів, міжнародних організаціях, здійснення профорієнтаційної роботи значною мірою сприяли покращенню проходження перекладацької практики в умовах виробництва.

Експериментальна програма виробничої практики включала виконання майбутніми перекладачами китайської мови системи креативних завдань, спрямованих на розкриття художнього таланту, формування авторського стилю з урахуванням цільової аудиторії, розвиток почуття прекрасного у взаємозв'язку з перекладацькою діяльністю. У цьому зв'язку завдання були такі:

1. Перекладіть казку з китайської / англійської мови українською / російською мовою для українського дитячого садочка-філії «Інституту Конфуція». Підготуйте коментар до незнайомих казкових героїв. Майте на увазі, що вік дітей становить 5-6 років. Оформіть текст перекладу у вигляді книжечки таким чином (ілюстрації, малюнки, аплікації, квілінг тощо), щоб дітки із зацікавленістю розглядали й читали казки.

2. Перекладіть казку з української / російської мови китайською / англійською мовою для китайського дитячого садочка. Підготуйте коментар до незнайомих казкових героїв. Майте на увазі, що вік дітей становить 5-6 років. Оформіть текст перекладу у вигляді книжечки таким чином (ілюстрації, малюнки, аплікації, квілінг, вирізання тощо), щоб дітки із зацікавленістю розглядали й читали казки.

3. Організуйте виставку «Чарівний казковий світ» з творчих перекладацьких робіт.

Студенти маніфестували неабиякий інтерес до такої роботи і підійшли до її виконання з великим ентузіазмом й винахідливістю. Майбутні перекладачі застосовували власний досвід взаємодії з молодшими братами і сестрами, консультували тих студентів, у яких їх немає. Виставка творчих робіт привернула увагу педагогів. Вихователі з радістю пропонували подальшу співпрацю студентам-практикантам. Розв'язання цих завдань створювало передумови для формування креативного мислення, уміння адаптувати тексти перекладу до дитячої аудиторії, навичок позитивного самоналаштування до професійної діяльності цієї категорії.

Творчі завдання іншого блоку мали не тільки естетичний характер, але й логопедично-корекційний. Метою цієї серії креативних завдань було формування в студентів естетично-поетичного почуття, навичок двостороннього перекладу коротких римованих віршів і навичок виявлення фонетичних труднощів вимовлення китайських, українських та російських звуків дітьми у віці 5-6 років. Отже, практикантам було запропоновано перекласти китайські короткі римовані вірші-скоромовки українською й російською мовами, вибрати з них ті, що містять звуки, артикуляцію яких порушують чи не вимовляють зовсім п'яти-шестирічні діти. Вимоги до оформлення перекладеного матеріалу були ідентичні попереднім. Зауважимо, що при перекладі рими перекладач зіткнувся з проблемою її відтворення, тому часто семантика тексту оригіналу може видозмінитися в цілях збереження віршової органіки.

Для занять з української мови вихователі дитячих садочків із задоволенням тренували з дітьми колоритні скоромовки, перекладені з китайської мови. Вивчив логопедичну літературу з питань вікових особливостей мовленнєвого розвитку дитини, а саме 5-6 років, в умовах монокультурного та полікультурного середовищ, серед складних українських букв / звуків студенти виокремили приголосні *з, т, ш, ч* та буквосполучення *дж, дз*; серед голосних – *и, е*, аргументувавши такий вибір полікультурністю середовища Південного регіону, в якому спостерігається лінгвальна інтерференція російської мови. Російськомовні діти tendують робити орфоепічні помилки під час вимовляння букв *з, т*, або їх ототожнюють. Букви *ш* і *ч* [ч'] вимовляють на російську манеру, а ні [шч], [ч], а африкати *дж* і *дз* – як два окремих звуки в кожній парі. Голосні звуки *и* і *е* російськомовні діти намагаються вимовити як глибокі задньоязикові. Окрему увагу було приділено щільним *з* і *с*, дорсальному *р* й апікально-дентальному *л* (який діти цього віку часто замінюють губно-зубним *в*). Українськомовні дітки мали можливість удосконалити вимовляння означених звуків.

Для занять з російської мови студенти обрали в російськомовному перекладі китайських скоромовок теж самі орфоепічно-складні букви, як в україномовному перекладі задля розвитку в них навичок контрастивного фонетичного аналізу та орфоепічно-коректного вимовляння споріднених звуків.

Після виконання вищезазначених завдань студенти висунули пропозицію перекласти скоромовки відомих українських письменників-логопедів китайською мовою й презентувати їх китайським дітям 5-6 років. Керівництво Освітньо-культурного центру «Інститут Конфуція» погодилося із задоволенням з ініціативою студентів та стимулювала їх активність додатковими балами за виробничу практику.

По завершенні креативного етапу перекладацької практики студенти організували для батьків виставку дитячих книжок, яких вони власне переклали й оформили, в Одеському дитячому яслах-садочку № 268 і Одеський навчально-виховний комплекс № 292 «Дошкільний навчальний заклад – спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови». Такий захід заохотив більш дітей та їхніх батьків до вивчення китайської мови.

Отже, майбутні перекладачі китайської мови трепетно віднеслися до виконання творчого логопедично-корекційного завдання та досягли популярності як перекладачі китайської дитячої літератури серед батьків дітей, які захопилися книжками, вихователів та адміністрації дошкільних закладів.

Для вдосконалення власних умінь професійно-мовленнєвої діяльності за умови рейтингового накопичення балів студентам надавалася можливість стати учасниками літнього мовного табору та стипендіальних семестрових і річних академічних програм в КНР (Харбінський інженерний університет, м. Харбін). Бали нараховувалися за такі види діяльності: участь в організації і проведенні культурно-освітніх заходів за патронажем центру «Інститут Конфуція»; успішне складання іспитів з багаторівневого оволодіння китайською мовою HSK і HSKK; участь у конкурсі «Міст китайської мови»; участь у Всеукраїнських олімпіадах з китайської мови; відсутність академічної заборгованості в межах навчання в університеті; допомога в поточній роботі центру, пов'язаної з перекладом академічної документації і кореспонденції і т. ін.

Перед відрядженням за кордон студенти оформили індивідуальний графік навчання й отримали спеціальні експериментальні завдання.

У період семестрового й річного навчання в КНР студенти мали виконати перекладацько-аналітичні завдання типу: - проаналізувати навчальний план китайського вишу та робочі програми з китайської мови (поаспектний аналіз) на предмет відповідності українським нормативам і надати переклад українською мовою для української сторони та російською мовою для китайських викладачів і волонтерів, які виконують свої посадові обов'язки в Україні в межах Міжнародного проекту «Інститут Конфуція», оскільки, на жаль, в Китаї вони вивчають російську мову як іноземну, а ні українську; перекласти

академічну довідку-сертифікат про успішність завершення мовної підготовки в китайському університеті-партнері українською та російською мовами. Другою складовою завдання було таке: підготувати текстову доповідь про свої враження від перебування в літньому мовному таборі / навчання за семестровою / річною академічними програмами в КНР та надати фото, що підтверджують їх доповідь; підготувати відео-фільм і презентацію свого перебування в КНР із застосуванням ІКТ.

Важливим аспектом практики майбутніх фахівців перекладу було реальні умови для здійснення науково-дослідницької діяльності в межах написання курсових / дипломних робіт з питань перекладознавства, синології та контрастивної лінгвістики. Тематикою навчально-наукової специфіки слугували актуальні питання, наприклад:

1. Сучасні стратегії перекладу авторського тексту (на матеріалі сучасних китайськомовних романів та їх перекладів українською / російською мовою).
2. Особливості перекладу українськомовних соціально-побутових реалій китайською мовою.
3. Стратегії збереження гумористичного ефекту при перекладі сучасних китаємовних ситкомів українською / російською мовою.
4. Лексико-граматичні особливості перекладу українськомовних коротких новин китайською мовою (на матеріалі українськомовних телевізійних програм та їх перекладів китайською мовою).
5. Жанрово-стилістична характеристика перекладу косметичної продукції з китайської мови українською / російською мовою (на матеріалі англійськомовних рекламних буклетів та їх перекладів українською / російською мовою).
6. Стилістичні переклади сучасної китайськомовної дитячої поезії українською / російською мовою (на матеріалі китайськомовних віршів та їх перекладів українською / російською мовою) та ін.

Виконання такої роботи сприяло набуттю студентами вмінь: визначити проблему, формулювати завдання, визначити їх місце в ієрархії лінгвістичних цілей, обґрунтувати методику їх реалізації, аналізувати науково-теоретичні концепції із досліджуваних проблем. У такий спосіб мовне середовище й підтримка носіїв мови стимулювали дослідницький підхід студентів до майбутньої професійної діяльності.

По закінченні мовної практики за кордоном майбутні перекладачі китайської мови значно поповнили лінгвістичний і культурологічний багаж знань, умінь і навичок; навчилися оцінювати власні досягнення й аналізувати мовленнєво-перекладацьку діяльність інших студентів; подолали комунікативні бар'єри; здобули досвід самостійно приймати рішення адекватно ситуації; набули навичок толерантного ставлення до нерідної культури та її представників; усвідомили значущість навчання і функціонування в команді представників рідної та іншомовних культур; дібрали автентичний матеріал для написання курсових / дипломних робіт.

По поверненні українських студентів на батьківщину вони мали звітувати за всіма пунктами одержаних завдань. Процес звітування мав поетапну реалізацію в трьох проєкціях: звітування в центрі «Інститут Конфуція» перед студентами-філологами; організація звітних конференцій із залученням слухачів лінгвосоціокультурної підготовки з філій «Інституту Конфуція»; презентація відеороликів з коментуванням ярок подій, що відбувалися в період мовної практики за кордоном, під час проведення профорієнтаційних заходів, ініційованих центром та університетом, як-от: «День відчинених дверей Інституту Конфуція», «День Відчинених дверей Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського», «День факультету іноземних мов» тощо; організація фотовиставок для жителів Південного регіону в контексті заходів: «Міжнародний День Інститутів Конфуція», «Райдуга мов» і т. ін.

Звітний період символізував підведення підсумків експериментального навчання, яке, за словами студентів, було більш, ніж успішне; воно підтвердило правильність вибору

студентами майбутньої професії перекладача-східнознавця та надихнуло їх на подальше усвідомлене опанування спеціальністю.

Висновки з даного дослідження. Результативність навчання було зумовлено двома чинниками: 1) вдалим використанням студентами інформаційно-комунікативних технологій, які «пронизували» весь експериментальний процес; 2) поетапною реалізацією форм, методів і засобів навчання у взаємозв'язку із забезпеченням визначених педагогічних умов, що сприяло формуванню у майбутніх перекладачів китайської мови складових перекладацької компетентності (компетенцій): мовної, комунікативно-мовленнєвої, перекладацько-дискурсивної, лінгвосоціокультурної та специфічно-технологічної компетенцій; тобто забезпечило розвиток відповідних знань, умінь і навичок у студентів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Перспективним вважаємо подальше удосконалення методики навчання майбутніх перекладачів-полілінгвів державної та іноземних мов в аспекті специфіки синхронного перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаров С. М. Інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу : [навч.-методичний посібник] / Станіслав Михайлович Гончаров. – Рівне : НУВГП, 2006. – 172 с.
2. Краковский Ю.М., Щербинина Е.Е. Иерархическая модель выбора профессии / Ю. М. Краковский, Е. Е. Щербинина // Вестник высшей школы. – 1998. – № 11. – С. 19 - 21.
3. Лігоцький, А. О. Система різнорівневої підготовки фахівців в Україні (теоретико-методологічний аспект): дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / А. О. Лігоцький. – К., 1997. – 484 с.
4. Людина у полікультурному суспільстві: навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей / [Пометун О.І., Султанова Л.Ю. та ін.]. – К. : "Інжиніринг", 2010 – 248 с.

Стаття надійшла до редакції 25.05.16

Oleksandra Popova

State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University Named after K. D. Ushynsky", Odessa, Ukraine

CONTENTS OF THE EXPERIMENTAL PROFESSIONAL SPEECH TRAINING TARGETED FOR THE FUTURE TRANSLATORS OF CHINESE

The modern context of the Ukraine-China relations presupposes high requirements to a specialist-sinologist. A rapid development of the world's areas of science and technics alongside with corresponding transformation of the Chinese translator's professional framework stipulate the problem of curricula contents adaptation of normative and elective disciplines comprising the speciality "Philology. Translation (the Chinese language)", those ones of work training, professionogramma based on competencies, which causes some discord with traditional training methods of the future specialists in the aforementioned field. Therefore, the aim of the pedagogical research is to describe one of the up-to-date experimental professional speech training targeted for the future translators of the Chinese language within modern educational conditions. A great attention is paid to the role of information and communications technologies in the initiated training.

Thus in the course of the experiment there were determined the stages of the experimental training; they are: cognitive-enriching, operational-reproductive, creative-productive and evaluative-reflexive stages.

The integral training methods (systems of exercises, forms and methods of education; profession-targeted events; their correlation with pedagogical conditions of education, etc.) intended for the future translators-orientalists within the modern context of professional activity were specified.

It should be mentioned that all the pedagogical conditions were implemented in an integrative way at each stage of the experimental training, which facilitated formation of the future translators-orientalists' competencies (linguistic, communicative / speaking, translation-discursive, linguosociocultural, specific-technological) – a set of profession-targeted knowledge and skills, these competencies being components of the students' integral translation competence which was obtained by the students.

Perspectives of the research are seen in the further advancement of training methods intended for the future translators-polylingues in the field of the state and foreign languages, in simultaneous translation in particular.

Key words: information and communications technologies, professional speech training targeted for the future translators of Chinese, experimental training, special course.

Попова А. В.

Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, Украина

СОДЕРЖАНИЕ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА

Современный контекст Украина-Китайских отношений предполагает высокие требования к специалисту-китаисту. Динамичное развитие мировых отраслей науки и техники и соответственное трансформирование профессионального формата деятельности переводчика китайского языка обуславливают возникновение проблемы адаптации содержания рабочих программ нормативных дисциплин и дисциплин по выбору студента специальности «Филология. Перевод (китайский язык)», производственной практики, профессиограммы на базе компетенций, что вызывает несогласованность с традиционными методиками подготовки будущих специалистов этой области, поэтому целью предложенной работы является описание одной из новейших экспериментальных методик профессионально-речевой подготовки будущих переводчиков китайского языка в современных образовательных условиях. Большое внимание уделяется роли информационно-коммуникационных технологий в инициированной подготовке.

В работе детерминированы этапы экспериментальной подготовки (когнитивно-обогащительный, операционно-репродуктивный, креативно-продуктивный, оценочно-рефлексивный); специфицирована целостная методика (системы упражнений, формы, методы обучения; профессионально ориентированные мероприятия; их корреляция с педагогическими условиями обучения и т.д.) подготовки будущих переводчиков-востоковедов в современном контексте профессиональной деятельности.

Все педагогические условия внедрялись интегративным способом на каждом этапе экспериментальной подготовки, что способствовало формированию компетенций будущих переводчиков-востоковедов (языковой, коммуникативно-речевой, переводческо-дискурсивной, лингвосоциокультурной, специфично-технологичной) – совокупности профессионально направленных знаний, умений и навыков, составляющих переводческую компетентность, которую приобрели студенты.

Перспективным считаем дальнейшее усовершенствование методики обучения будущих переводчиков-полилингвов государственному языку и иностранным языкам в аспекте специфики синхронного перевода.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, профессионально-речевая подготовка будущих переводчиков китайского языка, экспериментальная подготовка, спецкурс.